

Fundació del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria de Terrassa (1913)

Portada del primer número del butlletí del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria de Terrassa, 1 d'abril de 1927

principis autonomistes i catalanistes. Aquesta idea va començar a materialitzar-se el 20 d'abril del mateix any a partir de la reunió celebrada al primer pis del Cafè Condal. Allà es va començar a tractar el tema i es va nomenar una comissió encarregada d'encetar el projecte. El mateix dia i al mateix lloc, Joan Bas i Soler, del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i de la Indústria de Barcelona, impartí una conferència en què advocà per la seva constitució.

Aquella idea, però, fou acollida enmig d'alguns recels, entre d'altres, la malfiança respecte a les patronals o les incògnites que plantejava la magnitud de portar a terme en la deguda forma una feina com aquella. Per tal de neutralitzar aquells temors, es decidí muntar un cicle de conferències sota el títol

A la pàgina 8 del diari *La Sembra*, del 28 de febrer de 1913, l'historiador i pedagog Alexandre Galí i Coll (Camprodon, 1886 — Barcelona, 1969) proposava la idea de constituir a Terrassa un Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, homòleg al fundat el 1903 a Barcelona, d'acord amb

«Curs d'estudis comercials» i nomenar una altra comissió perquè es fes càrrec dels treballs preliminars i comencés a redactar uns estatuts, alhora que també es constituïa una contracomissió encarregada d'analitzar tots els possibles «contres».

Una vegada estudiat el tema, el 17 de juny de 1913 tingué lloc al Cafè Condal la primera Assemblea de Dependents, a la qual van assistir més de 300 persones i en què es va acordar convocar una nova reunió per al dia 24 del mateix mes, per tal d'aprovar o fer les pertinents rectificacions als estatuts que s'acabaven de redactar.

Per fi, la iniciativa es va fer realitat el 15 de juliol de 1913, amb la presentació d'un Reglament i la constitució pública de la seva primera Junta Directiva, que quedà configurada de la següent manera: president, Joaquim Quintana i Guillem (Santa Coloma de Farners, ? — 16 de març de 1915); vicepresident primer, l'empresari i polític Gaspar Armengol i Taló (Terrassa, 13 de gener de 1873 — Barcelona, 26 de novembre de 1934); vicepresident segon, el comerciant i polític Pere Salom i Morera (Sabadell, 11 d'octubre de 1884 — Palma, 16 de maig de 1950); vicepresident tercer, Francesc Dulcet i Montserrat (Terrassa ?, maig de 1876 — 24 de febrer de 1930); tresorer, Feliu Lluís i Cristòfol (Terrassa, 24 d'abril de 1877 — 12 de novembre de 1938); comptador, Pere Puig-Pey; bibliotecari arxiver, Josep Arisó i Carreras (Gelida, 17 de setembre de 1882 — Terrassa, 24 de desembre de 1929); secretari, Joan Armengol i Solà (Terrassa, 6 de juny de 1884 — Barcelona, 21 de març de 1963); vocals, Josep Badiella i Surrallés (Terrassa, 12 de juny de 1870 — 24 de gener de 1941), Ignasi Utset i Pallàs (Terrassa, 12 de juny de 1870 — 24 de gener de 1941) i Virgili Pascual i Viver (Terrassa, 12 de juliol de 1880 — 30 d'octubre de 1919).

L'entitat, que tenia un marcat caràcter social i polític, fou creada amb caràcter particular i voluntari, i amb la finalitat d'agrupar tots els dependents del comerç i de la indústria, per tal d'aconseguir el seu millorament moral, cultural, físic i material. Quant a la seva estructura, estava configurada per una Junta Directiva de la qual depenien tres seccions: la de Socors i Previsió, la d'Instrucció i Cultura, i la de Relació i Treball.

En un principi, la seva seu social es va instal·lar al domicili del seu president, al carrer de Sant Pau, 20, de Terrassa. Ara bé, un mes

després de la seva constitució, l'entitat arrendà un local al carrer de la Font Vella, 118, on, la tarda del 21 de setembre, es va celebrar la festa inaugural de l'entitat, en la qual van participar Josep Puig i Esteve, president del Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria de Barcelona, i Francesc Armengol i Burgués (Barcelona, 1878 — 1940), secretari del Centre de Dependents de Sabadell.

A partir del 3 d'octubre de 1913, la seva secció d'Instrucció i Cultura va impartir cursos de formació per als seus associats, els primers dels quals van ser de francès, impartits per Joan Biosca i per Adolf Choimets, professor del The Central School of Languages de Barcelona, de teoria dels teixits, per Joan Mestres, i de taquigrafia, per Josep Gasset i Mach (Terrassa, 1878 — 1938).

Aquesta mateixa secció, a partir de 1914, també s'encarregà de coordinar cicles de conferències sobre assumptes comercials, industrials i mercantils, començant per la que Alfons Sala i Argemí (Terrassa, 16 de juliol de 1863 — Barcelona, 11 d'abril de 1945) va impartir el 17 de febrer de 1914 amb el títol «Fonaments econòmics de la protecció», amb que aprofità per refutar els principis econòmics d'Adam Smith (Kirkcaldy, 6 de juny de 1723 — Edimburg, 17 de juliol de 1790) i de David Ricardo (Londres, 18 d'abril de 1772 — Gatcombe Park, 11 de setembre de 1823) i per defensar que l'ideal de les doctrines proteccionistes coincidia amb l'ideal de perfecció imposat per Déu a l'home.

En paral·lel a la seva constitució, el setembre de 1913, també fou fundada la Societat d'Estudis Comercials de Terrassa, amb domicili social al carrer del Mas Adei, 76, i amb uns objectius formatius similars als de l'anterior entitat. A penes acabada de constituir, va muntar un cicle de conferències sota l'apel·latiu «Geografia comercial», durant el qual es va parlar, des d'una perspectiva econòmica i comercial, sobre Catalunya, el Marroc, Hongria, Amèrica llatina i el llevant mediterrani.

Aquesta nova societat, a més, va organitzar, a partir del 6 d'octubre del mateix 1913, un curs elemental d'ensenyança preparatòria comercial que incloïa classes d'aritmètica relacionada amb el càlcul mercantil, i de gramàtica, per tal d'ensenyar a redactar tot tipus de documents comercials. Unes classes que foren impartides pel

ja citat Alexandre Galí, aleshores director de l'Escola Vallparadís. Precisament, la similitud d'objectius entre les dues entitats va fer que en alguns moments es manifestessin certes friccions.

A finals de novembre de 1926, el govern de la dictadura del general Miguel Primo de Rivera (Jerez de la Frontera, 8 de gener de 1870 — París, 16 de març de 1930) determinà cedir la tutela d'aquestes institucions als anomenats Sindicats Lliures, una determinació que provocà una gran controvèrsia, ja que no solament significava la revocació de les juntes democràticament escollides,

sinó també el desdonament de tots els seus patrimonis. A finals de 1930 s'encetà una campanya per tal de restablir la legalitat jurídica d'aquestes entitats, objectiu que es va assolir l'any següent.

ENTITAT CULTURAL QUE DESAPAREIX.

El Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria, va a ésser dissolt.

A Terrassa no ha estat possible un fogar de cultura i de catalanitat com aquesta entitat insigne que, perseguida per la Dictadura i tot, pogué resistir l'adversitat de les circumstàncies. Ara, davant la indiferència de's qui moralment eren obligats a contribuir-la, desapareix d'entre nosaltres.

Desapareix d'entre nosaltres, i tant de' h'ó sigui circumstancialment. Tots els amants de la cultura, enyorrem sempre aquella entitat batalladora i lamentarem que aquella indiferència i aque'l poc escalf, hagi pogut determinar el sacrifici actual de veure passivament com ha de dissoldre's aquest Centre de Dependents benemerit.

Nota publicada a la pàgina 5 del diari Avui, del 27 d'octubre de 1932, donant notícia de la dissolució de l'entitat

Durant l'assemblea del 7 d'octubre de 1932 del Centre de Dependents del Comerç i de la Indústria de Terrassa es va acordar la dissolució de l'entitat, i el diari republicà *Avui* es va fer eco, a la pàgina 5 de la seva edició del 27 d'octubre de 1932, de les raons que justificaven aquesta decisió, que reproduïm en aquesta separata. Mesos després, el febrer de 1933, diversos socis de l'entitat extingida va recollir signatures per a organitzar una entitat similar, però amb un caràcter més recreatiu.